

فلسفه‌ی تحلیلی

خاستگاه‌ها و سیر تطور (با ارجاع مدام به کانت)

ساجد طیبی (sadjed.tayebi@gmail.com)

مدرسه‌ی تردید (تابستان ۱۴۰۲)

هدفِ درس:

در این درس مقدماتی در پی دست‌یابی به درکی تاریخی هستیم از پیدایش و توسعه‌ی جریانِ فلسفی‌ای که با عنوان فلسفه‌ی تحلیلی شناخته می‌شود. همچنین می‌خواهیم با برخی از مهم‌ترین چهره‌ها و آثار کلاسیک فلسفه‌ی تحلیلی آشنا شویم. از این رهگذر، درکی بهتر پیدا خواهیم کرد از بعضی از مفاهیم بنیادی، روش‌های استدلالی، و نحوه‌ی پرداختنِ فیلسوفان تحلیلی به پرسش‌های فلسفی.

محتوای درس:

به غیر از جلسه‌ی اول کلاس که جلسه‌ای مقدماتی است برای آشنایی با زمینه‌ی تاریخی پیدایش فلسفه‌ی تحلیلی، در هر یک از ۹ جلسه‌ی دیگر به یکی از جریان‌ها، نظریات، یا رویکردهای اصلی در تاریخ فلسفه‌ی تحلیلی خواهیم پرداخت. در هر جلسه، متمرکز (ولی نه محدود) خواهیم شد بر آرای یکی از فیلسوفانی که آن جریان، نظریه، یا رویکرد را نمایندگی می‌کند. طرح کلی جلسات از این قرار است:

- جلسه‌ی اول: زمینه‌ی تاریخی پیدایش فلسفه‌ی تحلیلی
- جلسه‌ی دوم: گوتلوب فرگه و مبانی ریاضیات
- جلسه‌ی سوم: جی. ای. مور و فهم مشترک
- جلسه‌ی چهارم: برتراند راسل و فلسفه‌ی اتمیسم منطقی
- جلسه‌ی پنجم: کارل همپل و نظریه‌ی تحقیق‌پذیری معنا
- جلسه‌ی ششم: بحث و گفتگو
- جلسه‌ی هفتم: دابلویو. وی. ا. کواین و کل‌گرایی معنایی
- جلسه‌ی هشتم: جی. ال. اوستین و فلسفه‌ی زبان روزمره
- جلسه‌ی نهم: دابلویو. وی. ا. کواین و طبیعت‌گرایی فلسفی
- جلسه‌ی دهم: دونالد دیویدسن و نظریه‌ی معنا
- جلسه‌ی یازدهم: سول کریبکی و ضرورتِ متافیزیکی
- جلسه‌ی دوازدهم: بحث و گفتگو

منبع کلاس:

منبع اصلی کلاس کتاب دو جلدی فیلسوف آمریکایی اسکات سومز در تاریخ فلسفه‌ی تحلیلی است، با مشخصات زیر:

- Soames, Scott (2003). *Philosophical Analysis in the Twentieth Century Vol 1.: The Dawn of Meaning & Vol. 2: The Age of Meaning*. Princeton University Press.

در میان منابع فارسی موارد زیر می‌تواند کمک کند به درک بهتر موضوعات کلاس و /یا آشنایی با برخی متون اصلی:

- مجله‌ی ارغنون، شماره ۷ و ۸، فلسفه‌ی تحلیلی.
- ای. جی. ایر، زبان، حقیقت، و منطق، ترجمه‌ی منوچهر بزرگمهر، انتشارات شفیع‌ی.
- کارل همپل، فلسفه‌ی علوم طبیعی، ترجمه‌ی حسین معصومی همدانی، مرکز نشر دانشگاهی.
- شاپور اعتماد (ترجمه، تألیف و گردآوری)، دیدگاهها و برهانها: مقاله‌هایی در فلسفه‌ی علم و فلسفه‌ی ریاضی، نشر مرکز
- سول کریپکی، نامگذاری و ضرورت، ترجمه‌ی کاوه لاجوردی، انتشارات هرمس.
- اورام استرول، فلسفه تحلیلی در قرن بیستم، ترجمه‌ی فریدون فاطمی، نشر مرکز.

پیش‌نیاز و سطح درس:

در این درس هیچ دانش تخصصی در فلسفه یا منطق مفروض گرفته نمی‌شود و آن چه برای دنبال کردن درس و برآورده شدن اهداف آن لازم است در کلاس توضیح داده می‌شود. با این حال، اولاً، آشنایی (حتی بسیار) مقدماتی با منطق جدید و تاریخ فلسفه می‌تواند به بهره‌گیری بیشتر از کلاس کمک کند. ثانیاً، به اقتضای بحث اشاراتی خواهد شد به مباحث پیش‌رفته‌تر مربوط به موضوعات کلاس. لذا، کلاس می‌تواند برای کسانی که آشنایی‌ای بیشتر از سطح مقدماتی با بعضی موضوعات دارند مفید باشد.